

Fluiten in het donker

Luk Perceval regisseert 'In ongenade' bij Toneelgroep Amsterdam

Voor zijn rentree in het Nederlandstalige theater regisseert Luk Perceval 'In ongenade', een snoeiharde roman waar hij de angel een klein beetje uithaalde.

Van onze redacteur

Het decor is hyperrealistisch. Rond een open truck is een verzameling poppen opgesteld: een zwarte gemeenschap, bevroren in haar dagelijkse bezigheden. Als zwijgende meerderheid kijken ze toe. Vanuit deze zee van figuren duiken de acteurs onverwachts op, in een voorstelling die door Luk Perceval geritmeerd werd met snelle overgangen en nadrukkelijke pauzes.

Toneelgroep Amsterdam bestelde bij Josse De Pauw een theaterbewerking van *In ongenade*, de legendarische roman van J.M. Coetzee die in 1999 met de Bookerprijs werd bekroond. De Pauw weet van wanten. Hij bouwde *In ongenade* op als een Griekse tragedie die zich in het hedendaagse Zuid-Afrika afspeelt.

Wat we te horen krijgen, is een lange monoloog van David Lurie, een literatuurwetenschapper die zijn job kwijtspeelt na een slippertje met een studente. Zijn relaas vloeit over in gespeelde scènes. Naadloos, maar soms ook wat geforceerd.

Het onvermijdelijke debacle van Lurie (een droomrol voor Gijs Scholten van Aschat) vormt de kern. We zien hem eerst gloriëren in zijn nederlaag: een onbuigzame brompot, die zijn persoonlijke waarheidscommissie afsnauwt en zijn driften najaagt. Dodelijk cynisch klinkt zijn devies: 'We zijn hier toch maar om onze tijd uit te zitten.'

Dan gaat het in ijtempo bergaf. De gebeurtenissen duwen Lurie in de rol van bange blanke man. Hij wordt een stuurloze reactionair die niet inziet hoe drastisch de machtsverhoudingen kantelen in zijn land. Als hij zijn intrek neemt bij zijn dochter Lucy (Janni Goslinga), wordt de afgelegen ranch overvallen door een bende jonge zwarten. Lucy weigert aangifte te doen. Ze schikt zich naar de nieuwe orde, waarna ze onder de vleugels van haar voormalige zwarte hulpje terecht komt.

In ongenade is een brutaal en grimmig boek. Coetzee plaatst zijn personages voor scherpe dilemma's, tegen de achtergrond van een rauwe wereld die ter plekke opnieuw uitgevonden moet worden. *In ongenade* is ook een illusieboek. De opeenstapeling van miserie biedt Lurie geen sprankel hoop. Aan het eind wacht het boetekleed. Even ongewild en vernederd is hij als de bende honden die hij in het asiel een spuitje helpt te geven.

Klinisch

De voorstelling volgt Luries ondergang met een klinische precisie, net als het boek. Alleen is uit Percevals versie - kleurrijk en gewild nonchalant - de ondraaglijke uitzichtloosheid weggefilterd. Er is zelfs plaats voor achteloze humor, waarmee Scholten van Aschat makkelijk de lachers op de hand krijgt. Dat haalt ook de angel uit het verhaal. Het lot van deze verlopen professor, die een hoge prijs betaalt voor zijn arrogantie, roept mededogen op. Maar het blaast je niet van je sokken.

Net als bij Coetzee komt de ergste vernedering - de verkrachting van de dochter - bovendien alleen indirect aan bod. De bestorming van de ranch is een goed georkestreerde operatie, waarin de chaos om zich heen grijpt.

Perceval koos gekleurde gastacteurs die hij Zuid-Afrikaans laat spreken. Daarmee pint hij het verhaal vast op de Zuid-Afrikaanse context, waarmee hij verder weinig aanvangt.

Lurie wordt getypeerd met rake details. Zoals het deuntje dat hij fluit, tussen de episodes door. In onze oren klinkt het steeds wranger en misplaatster, als bang fluiten in het donker.

'In ongenade' van Toneelgroep Amsterdam. Gezien in Amsterdam op 4 december. Op 9-10 maart 2012 in De Singel, Antwerpen.

Op 23-24 maart in NTGent.

www.tga.nl

© Corelio